

них систем.

Необхідно задіяти механізми розробки і впровадження нових технологій в умовах ринку. Один із механізмів, поширений у США [3, с.13], а тепер і в Європі такий: перевірили свою ідею в науковій, часто – університетській лабораторії і передбачаючи перспективу її подальшої розробки, учений за підтримки університету створює маленьку приватну фірму, в якій працюють його студенти і аспіранти. Якщо отриманий результат – позитивний, він продає технологію іншій виробничій фірмі, що налагоджує виробництво. Фінансування здійснюється з трьох джерел: грант від національної, регіональної або міжнародної програми підтримки малого бізнесу; фінансовий партнер, що згоден поділити всі ризики; кредит банку.

Така система вигідна всім. Учений контролює розвиток своєї розробки аж до її впровадження у виробництво і має всі фінансові важелі для цього. Університет одержує фінансові відрахування. А студенти вчаться створювати нові технології і отримують матеріальну винагороду.

Висновки

Наука вищої школи може стати потужним ін-

новаційним ресурсом розвитку регіону. Вона має забезпечити взаємозв'язок цінностей фундаментальної освіти, можливостей гнучкого регулювання потреб у кадрах з актуальних для регіону наукових напрямків, наукомістких технологій і виробництв; розвиток інтелектуальних здібностей майбутніх фахівців і вчених; відтворення наукових шкіл. Для прискорення трансформації економіки регіону в економіку знань необхідні рішучі дії з формування правового поля державного, регіонального і місцевого рівня у сфері використання і освоєння інновацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Власов В. А. Научная деятельность в университете инновационного типа / В. А. Власов, В. П. Дмитриенко, О. С. Коваленко. – Томск: Изд-во Томского политехнического университета, 2008. – 118 с.
2. Державна цільова економічна програма «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009–2013 роки», затверджена 15.05.2008 р.
3. Демченко О. Українська наука: точки біфуркації / О. Демченко // Дзеркало тижня. – №14(742). – 13.04.2009 р. – С.12.
4. Рудь Н. Т. Комерціалізація науково-технічних розробок в університеті: сб. матеріалів XII Междунар. науч.-практ. конф. «Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки», 12–15 сентября 2007 г. Скадовск. – К.: СПД Цудзиневич Т. И., 2008. – С. 330–333.

УДК 339.137.2:338.48

ОЦІНКА ВПЛИВУ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ

А. П. Гусєв

Постановка проблеми. Глобальні суспільні трансформації, проявами яких є соціокультурні, економічні, політичні, науково-технічні перетворення, які в останні десятиріччя одночасно охоплюють переважну більшість країн світу, є визначальним чинником сучасного етапу розвитку людства. Розширення і поглиблення процесів інтернаціоналізації і глобалізації всіх аспектів суспільного буття сприяють докорінній зміні

традиційного укладу людського життя, формування якого відбувалася протягом багатьох сторіч. Головним наслідком глобалізаційних трансформацій насамперед стає поступове утворення єдиного загальносвітового середовища існування людства, в якому замість численних бар'єрів і перешкод, що завжди існували між різними цивілізаціями, країнами і культурами, починають діяти нові закони, правила і норми буття людської спільноти.

За таких умов розвиток туристичної галузі набуває нового змісту. Бурхливий розвиток інформаційних технологій, логістичної інфраструктури, міжнародних платіжних систем сприяє бурхливому розвитку туризму в усіх куточках світу. При цьому країни, що мають однакові ресурси й умови для розвитку туристичної галузі, конкурують на міжнародній арені. Економічний успіх

конкуренції залежить від науково обґрунтованих дій національних урядів. Україна, маючи вдале географічне положення, бере активну участь у такій конкуренції.

Мета статті. Проаналізувати й оцінити вплив міжнародної конкуренції на розвиток туристичної галузі в умовах глобалізації.

Питання глобалізації світового господарства і значення конкуренції в таких умовах висвітлювали у своїх роботах вітчизняні і зарубіжні вчені-економісти, зокрема: Б. Баді, І. Лукінов, Ю. Пахомов, О. Білорус, Ю. Макогон, В. Ключко, О. Заїкіна та ін.

Розвитку туристичної галузі в умовах міжнародної конкуренції і фінансової глобалізації присвячені роботи О. Вишневської, В. Сидорова, А. Гальчинського, О. Любіцевої та ін.

Разом з великим внеском цих учених у розв'язання важливих теоретичних завдань щодо функціонування туристичного ринку в умовах глобалізації, окрему увагу доцільно приділити макроекономічному й економіко-математичному аналізу таких завдань.

Виклад основного матеріалу. Масштабні суспільні перетворення, які відбуваються в процесі формування єдиного глобалізованого світу, охоплюють усі без винятку аспекти людського буття і визначають переважну більшість сучасних тенденцій соціально-економічного розвитку держав, окремих територій і регіонів, а також обумовлюють конкретні обставини існування цілих націй, верств населення й окремих особистостей [7]. При цьому слід відзначити наявність складних закономірностей і різноспрямованих зв'язків, які виникають у процесі глобалізації між загальносвітовими трансформаціями і локальними перетвореннями, що відбуваються на державному або регіональному рівнях. Так, з погляду І. Лукінова [6, с.4], визначальними чинниками суспільного розвитку на цей час виступають, з одного боку, масштабні глобалізаційні зрушення, пов'язані з виникненням нового цивілізаційного устрою, а з іншого – локальна науково-технічна, економічна, соціокультурна трансформація, яка знаходить прояв у межах окремих територій, країн або регіональних наднаціональних об'єднань. Єдність і протиріччя цих тенденцій суспільного розвитку являють собою справжнє підґрунтя для сучасної загальносвітової трансформації. Наявність такого роду зв'язків і закономірностей, які одночасно проявляються на глобальному і локальному рівнях, суттєво ускладнює вирішення численних проблем і завдань, що постійно виникають перед

людською спільнотою в ході глобалізаційних процесів [6].

Роль і значення процесів розвитку світової торгівлі для розширення і поглиблення міжнародного економічного співробітництва, а також посилення міжнародної конкуренції звичайно пов'язуються з процесами формування порівняльних витрат, описаних ще в теорії Д. Рікардо [3]. Надалі дослідження впливу зовнішньоторговельних чинників на тенденції трансформації системи світогосподарських зв'язків було продовжено в концепції порівняльних переваг Д. Хекшера й І. Оліна, відповідно до якої створення експортного потенціалу національної економіки відбувається на ґрунті випереджувального збільшення виробництва товарів із найбільш високим рівнем ефективності використання надлишкових чинників виробництва, а об'єктами імпорту стають дефіцитні вироби й послуги [2; 8].

Проте слід відзначити, що більшість сучасних дослідників закономірностей глобалізаційних трансформацій наполягають на наявності дуже широкого кола чинників інтенсифікації світогосподарських відносин, зокрема відзначаючи неабияке значення процесів поглиблення економічної інтеграції, збільшення обсягів трансграничного руху капіталів і іноземного інвестування, загального посилення конкуренції на світових ринках ресурсів, підвищення значущості інтелектуально-інноваційної складової виробничих сил у підприємницькій діяльності тощо. Основними напрямками досліджень у сучасній теорії міжнародної економічної інтеграції є неолібералізм, корпоративізм, структуралізм, неокейнсіанство, дирижізм [5].

Розгортання процесів міжнародної економічної інтеграції в ході глобалізації системи світогосподарських зв'язків обумовлює взаємопроникнення окремих національних господарств, узгодження дій урядів щодо вироблення економічної політики, яка відповідає інтересам сторін, що беруть участь в інтеграційному процесі. Інтеграція забезпечується концентрацією й переплетенням капіталів, інтеграційні процеси носять раціональний характер, набуваючи форми об'єднань, спрямованих на досягнення загальних економічних цілей учасників [4].

Економічне зближення країн у регіональних рамках створює привілейовані умови для фірм держав-учасниць економічної інтеграції, захищаючи їх деякою мірою від конкуренції з боку фірм третіх країн. Інтеграційна взаємодія також надає можливість її учасникам спільно вирішувати

ти найбільш гострі соціальні проблеми, зокрема: вирівнювання умов розвитку окремих, найбільш відсталих районів; пом'якшення кризових явищ на ринку праці; надання соціальних гарантій малозабезпеченим верствам населення; подальший розвиток систем охорони здоров'я, охорони праці й соціального забезпечення тощо. Проте взаємодія національних господарств на практиці може стикатися з низкою труднощів і перешкод, мати різний ступінь інтенсивності, різні масштаби, виявляючись більш чітко в окремих регіонах [1].

Здійснення економічної інтеграції передбачає цілий комплекс об'єктивних факторів, зокрема: глобалізація господарського життя; поглиблення міжнародного поділу праці; загальноосвітня за своїм характером науково-технічна революція; підвищення відкритості національних економік і ін. [4].

У сучасних умовах розвиток стійких економічних зв'язків між країнами й особливо між різнонаціональними підприємствами на основі міжнародного поділу праці має дійсно глобальний характер. Підвищення рівня відкритості національних економік, розвиток і поширення діяльності ТНК, зростання обсягів міжнародної торгівлі, збільшення масштабів міграції капіталу, утворення сучасних систем транспорту, зв'язку й інформації створюють надзвичайно сприятливі умови для переходу процесу інтернаціоналізації господарського життя на більш високий рівень, на якому відбуватиметься утворення справжньої глобальної мережі взаємозв'язків у цілісному світовому господарстві з активною участю в ньому основної маси підприємців більшості країн світу [5].

Глобалізація господарського життя найбільш інтенсивно розгортається на регіональному рівні, оскільки переважна частка підприємців має певні контакти з суб'єктами господарювання, що походять із сусідніх країн. Тому одна з основних тенденцій глобалізації світового господарства полягає в утворенні навколо певних держав або груп найбільш розвинутих країн інтеграційних зон – великих економічних мегаблоків (США – на американському континенті, Японія і США – у Тихоокеанському регіоні, ЄС – в Європі). У свою чергу, у рамках регіональних інтеграційних блоків іноді формуються субрегіональні осередки інтеграції, що є найбільш характерним для Тихоокеанського регіону. Під впливом науково-технічного прогресу посилюється предметний, подетальний, технологічний поділ праці на внутрішньопідприємницькому і міждержавному

рівнях. Відбувається також збільшення кількості й ускладнення характеру взаємозв'язків (взаємозалежності) виробників з різних країн на основі не тільки обміну результатами праці, але й організації спільного виробництва на базі кооперування, комбінування, взаємодоповнюваності виробничо-технологічних процесів. Інтенсивний розвиток кооперування між фірмами різних країн спричинило появу більших міжнародних виробничо-інвестиційних комплексів, ініціаторами створення яких найчастіше є ТНК [7].

Фактором, що стимулює інтеграційні процеси, є також підвищення рівня відкритості національних економік. Характерними рисами економіки, відкритої для розгортання інтеграційних процесів, є такі:

- глибоке залучення економіки країни до системи світогосподарських зв'язків (побічним свідченням чого є зростання експортних квот на товари й послуги у валовому внутрішньому продукті більшості країн світу);

- ослаблення або повна ліквідація обмежень на міждержавне переміщення товарів, капіталу, робочої сили;

- конвертованість національних валют і ін. [4; 8].

Туристична індустрія являє собою цілісну структуровану сукупність учасників туристичного ринку (виробників, що за характером використовуваних технологічних процесів належать до різних галузей національної економіки, і клієнтів-туристів), різнорідні форми, взаємодія між якими здатна породжувати складний синергетичний ефект спільної діяльності в процесі використання природно-ресурсної бази для надання послуг і товарів для задоволення споживчих вимог, пов'язаних із рекреацією і відпочинком, а також сприяти утворенню на цій основі єдиного інституціонально-сітьового туристичного простору, який існує в часі і просторі. Відповідний механізм управління розвитком туристичної індустрії має враховувати процесно-операційний (технологічні засади інтеграції різногалузевих виробництв), організаційно-економічний (суперечливість цілей, прагнень, інтересів і відповідних стратегій поведінки учасників ринку), інституціональний (необхідність формування комплексу різних інститутів, необхідних для забезпечення ринкових відносин), ресурсний (обмеженість природно-рекреаційної бази, потенційні екологічні проблеми, пов'язані зі зростанням антропогенного навантаження на природне середовище) й інші аспекти [3].

На думку автора, мірою рівня відкритості

національної туристичної індустрії для дії сил міжнародної конкуренції (МК) може бути узагальнюючий показник, який змодельовано у вигляді таксонометричного коефіцієнта розвитку багатомірних об'єктів. Процес побудови такого показника починається з формування матриці вихідних даних, в якій рядками є об'єкти – суб'єкти туристичного ринку, стовпцями – значення обраних для аналізу показників інтегрованості стратегічних зон господарювання (СЗГ) цих суб'єктів до глобального ринкового середовища і процесів, що відбуваються у цьому середовищі:

$$\begin{pmatrix} X_{11} & X_{12} & \dots & X_{1n} \\ X_{21} & X_{22} & \dots & X_{2n} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ X_{m1} & X_{m2} & \dots & X_{mn} \end{pmatrix}, \quad (1)$$

де, X_{ij} – j -й показник, для i -ої СЗГ, $i = 1 \dots m; j = 1 \dots n$;

n – число показників, обраних для аналізу;

m – число аналізованих СЗГ.

Автор вважає, що моделювання узагальненого показника впливу факторів міжнародної конкуренції на національному ринку туристичних послуг слід здійснювати на основі наступної низки j -х показників. Для оцінки впливу МК на рівень ринкової конкуренції за сегментами (ринковий рівень формування конкурентних переваг) пропонується використання таких показників: співвідношення обсягів послуг з організації в'їзного, виїзного та внутрішнього туризму (X_{i1}); співвідношення рекламних бюджетів вітчизняних і зарубіжних учасників національного ринку (X_{i2}); співвідношення рівня рентабельності операційної діяльності (X_{i3}) національних виробників і нерезидентів (за операціями на даному ринку, сегменті туристичного ринку) [4, с.143].

Установлення наслідків дії факторів міжнародної конкуренції на виробничому рівні передбачає розрахунок показників співвідношення рівня використання потужностей (кількість готельних номерів, екскурсійного обслуговування та ін.) національних виробників і підприємств-нерезидентів (X_{i4}), а також відповідного співвідношення параметрів ресурсоемності виробництва продукції (X_{i5}) і рентабельності виробництва (X_{i6}).

Вивчення умов виробничо-господарської діяльності конкурентів у межах СЗГ має здійснюватися за допомогою використання показників співвідношення цінних параметрів туристичних

послуг (X_{i7}), а також узагальнених технічних (X_{i8}) і ергономічних показників відповідних позицій асортименту послуг вітчизняних і зарубіжних учасників ринку.

Потреба в обробці досить великих масивів інформації в ході вивчення характеру дії факторів обумовлює необхідність розробки належних процедур статистичного контролю вхідної інформації. Так, труднощі, що виникають під час порівняння різних показників, визначають доцільність їхнього перетворення до єдиної одиниці виміру шляхом проведення нормування й стандартизації:

$$Z_{ij} = \frac{X_{ij} - \overline{X_j}}{\sigma_j}, \quad (2)$$

де Z_{ij} – нормований j -й показник для i -го підприємства;

$\overline{X_j}$ – середньоарифметичне значення для j -го показника;

σ_j – середньоквадратичне відхилення показника.

Надалі відбувається формування вектора $Z_{0j} = (Z_{0j1}, Z_{0j2}, \dots, Z_{0jn})$, що містить нормативні значення для кожного показника. Для визначення цього вектора, з точки зору автора, доцільним є використання процедур нормування за середньою величиною, в ролі якої виступає медіана, розрахована за допомогою статистичних методів. Вибір саме такого алгоритму встановлення еталонного значення обумовлюється неоднозначністю оцінок параметрів підприємств – учасників ринку, а також труднощами вибору оптимальних значень показника.

Відстань між окремими об'єктами й середнім значенням за вибіркою, приймається рівною евклідової. Рівень розвитку ринкової конкуренції внаслідок посилення процесів економічної інтеграції розраховується за формулою:

$$EE_i = 1 - \frac{S_{i0}}{S_0}; \quad (3)$$

де S_{i0} - відстань між окремими об'єктами й еталоном.

Для цього необхідно визначити середнє значення евклідової відстані між всіма об'єктами й вектором, що містить оптимальні їхні значення:

$$\overline{S_0} = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m S_{i0} \quad (4)$$

Обчислити середньоквадратичне відхилення багатомірних відстаней можна за формулою:

$$\lambda_0 = \left[\frac{1}{m} \sum (S_{i0} - \bar{S}_0)^2 \right]^{\frac{1}{2}} \quad (5)$$

Визначення параметрів здійснюється на основі такого підходу:

$$S_0 = \bar{S}_0 + 2\lambda_0 \quad (6)$$

Значення узагальнюючого показника, що до-рівнює одиниці, буде відповідати середньому значенню [8].

Висновки

Здійснення процесів глобалізації в три-валій перспективі являє собою зумовлений об'єктивними причинами і принципово неминучий шлях розвитку людства, успішність участі певних країн у реалізації інтеграційних зрушень, який в майбутньому великою мірою визначатиме стан конкурентних позицій національних еко-номік в умовах єдиного світового ринку. Метою участі держав у здійсненні глобальних транс-формацій стає широке долучення до формування інтегрованої системи світогосподарських зв'язків за умови створення дієвого механізму запобігання поширенню негативних наслідків загальносвіто-вих перетворень.

УДК 621.318.1

СИНТЕЗ ІНФОРМАЦІЙНО-КЕРОВАНИХ ПРИСТРОЇВ У ПРИЛАДО-І МАШИНОБУДУВАННІ НА ПОСТІЙНИХ МАГНІТАХ

В. І. Гриценко, канд. техн. наук,
В. М. Зіненко, канд. техн. наук,
В. О. Тарасов, докт. техн. наук

Постійні магніти завдяки досягнутим високим характеристикам сплавів широко використовують-ся в різних галузях техніки, зокрема для створен-ня постійного магнітного поля в пристроях, які перетворюють електричну енергію в механічну [3], а також механічну енергію в електричну. У ряді випадків за допомогою постійних магнітів створюють механічну силу, яка діє в механічних опорах і фіксаторах на деталі з феромагнітних

Мірою рівня відкритості національної туристичної індустрії для дії сил міжнародної конку-ренції може бути узагальнюючий показник, що змодельований у вигляді таксонометричного коефіцієнта розвитку багатомірних об'єктів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. – Перевод с англ. / Д. Белл. – М.: Academia, 1999. 956 с.
2. Вишневецька О. Феномен туризму у сучасному соціокуль-турному просторі : монографія / О. О. Вишневецька. – Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2009. – 296 с.
3. Гальчинський А. Становлення інвестиційної моделі еконо-мічного росту України / А. Гальчинський, С. Львовчкін // Еконо-міка України. – 2004. – №6. – С.4–11
4. География мирового хозяйства: учеб. пособие / Ред. А. П. Голиков / А. П. Голиков, Ю. П. Грицак, Н. А. Казакова, В. И. Сидоров. – К.: Центр учеб. лит., 2008. – 192 с.
5. Любіцева О. Ринок туристичних послуг (геопросторові ас-пекти) / О.О. Любіцева. – К.: Альтерпрес, 2002. – 436 с.
6. Лукинов І. Східний та західний вектори політики загально-світової трансформації / І. Лукинов // Економіка України. – 2001. – №7. – С. 4–7.
7. Парфіненко А. Національна держава і міжнародний туризм у вимірах глобалізації. Вступ до курсу «Туристичне країнознав-ство» / А. Ю. Парфіненко. – Харків: Бурун Книга, 2009. – 128 с.
8. Портер М. Стратегія конкуренції: Методика аналізу отраслей и деятельности конкурентов / М. Е. Портер / Перевод с англ. – К.: Основа, 1997. – 584 с.

матеріалів.

Магнітна опора – пристрій, в якому за рахунок використання статичних магнітних сил обме-жуються одна або декілька ступенів свободи, за винятком свободи, яка потребується (наприклад, свобода кутового або лінійного переміщення), зветься удосконаленою, а стан рухомого елемента магнітної опори – левітацією. До таких опор на-лежать силові магнітні підвіси.